

Täysistunto

Torstai 22.2.2024 klo 15.59—20.25

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta Hallituksen esitys HE 108/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ja esittelijänä on ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.08 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi sotilasvammalain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta.

Sotainvalidit ovat yhteiskuntamme ja koko Suomen rakentajia, joiden teoista ja ansioista meistä jokainen kantaa sydämessään syvää kiitollisuutta ja arvostusta. Nykytilanteessa sotainvalidit saavat sotilasvammalain mukaan Valtiokonttorin maksamaa kattavaa laitoshoidoa Valtiokonttorin sopimulaitoksissa. Sotilasvammalain mukainen ja Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävä, sotainvalidille maksuton laitoshoido on kuitenkin viime vuosina vähentynyt palveluntarjoajien vähentymisen ja toisaalta sotainvalidien pienenevän joukon johdosta. Jotta sotainvalidit saisivat halutessaan asua lähellä omaisiaan asumispalvelujen piirissä, hallitus esittää vuokran korvaamista sotainvalideille asumispalvelujen piirissä. Tällöin sotainvalidit eivät joutuisi itse maksamaan asumispalvelujen vuokraa, kun heillä olisi oikeus maksuttomaan laitoshoidoonkin.

Esityksen tarkoituksena on korvata vuokran osuus asumispalveluista Valtiokonttorin harkinnan perusteella vuosien 1939—1945 sotien aikana vahingoittuneille tai sairastuneille, laitoshoidon oikeutetuille sotainvalideille. Muutos tehtäisiin Valtiokonttorin laatuvaatimukset täyttävän laitoshoidon palveluntarjoajien vähentymisen johdosta, jonka seurauksena usealla hyvinvointialueella sotainvalideilla ei ole enää mahdollisuutta päästä Valtiokonttorin maksusitoumuksella annettavaan laitoshoidoon omassa maakunnassaan. Mikäli Valtiokonttorin sopimulaitoksessa tarjottavaa laitoshoidoa omalla hyvinvointialueella ei ole tarjolla, sotainvalidin vaihtoehtoina on joko siirtyä oman alueen asumispalveluiden piiriin tai muuttaa kauemmas Valtiokonttorin sopimulaitokseen, jossa laitoshoidoa on vielä tarjolla. Tämän hallituksen esityksen alkulähde oli siinä, kun sotainvalideja edustavat järjestöt lähestyivät ja toivoivat muutosta tähän asiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

Muutos vuokran osuuden korvaamisesta on todella tarpeen sotilasvammalain tarkoituksen toteutumiseksi. Ehdotettu muutos mahdollistaisi sen, että sotainvalidit saisivat olla viimeiset vuotensa hoidettavana lähellä omaisiaan ilman, että he joutuvat maksamaan vuokran osuuden asumispalveluistaan itse. Sotiemme veteraanien lukumäärän on laskettu vähenvän noin 30 prosentilla vuodessa. Sotainvalideja on tällä hetkellä asumispalveluiden piirissä noin 60 henkilöä, ja laitostenkin mahdollisten lakkauttamisien myötä asumispalveluihin siirtyvien henkilöiden määrän odotetaan kasvavan.

Vuokran korvaaminen asumispalveluissa kohdennettaisiin vain sotainvalideille, jotka vammautuivat Suomen sotien 1939—1945 aikana. Esityksen ulkopuolelle jäisivät sotainvalidit eli varusmiespalveluksessa ja YK:n tehtävissä 1946—1990 vahingoittuneet ja sairastuneet. Heidän osaltaan kustannusten korvausten edellytykset säilyisivät ennallaan.

Lisäksi esityksen tarkoituksena on muuttaa nykyisin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavalle viranomaiselle kotona asumista tukevien palvelujen järjestämisestä suoritettavan ennakon maksamista niin, että korvaus suoritettaisiin yhdessä erässä tammiin loppuun mennessä nykyisin maksettavien kuukausierien sijaan.

Vuokran korvaamista koskevan muutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian mutta ennakon maksamista koskevan muutoksen vasta vuoden 2025 alusta.

Vaikka Suomen taloudellinen tilanne on tiukka, tästä emme tule tinkimään. Olen vakuuttunut siitä, että meillä jokaisella on yhteinen tahtotila turvata sotainvalidiemme paras mahdollinen vanhuus ja kaikki mahdollisuudet elää lähellä perheitään ja läheisiään tutuilla kotiseuduilla. Hallitus pitää huolen siitä, että sotainvalidien asema tässä yhteiskunnassa ei saa heikentyä vaan päinvastoin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja puheenvuorot aloittaa edustaja Elomaa.

18.12 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Sotiemme vielä jäljellä olevat veteraanit ansaitsevat kaiken mahdollisen avun ja tuen, joita meillä on tarjota. Heitä ei ole enää montaa jäljellä. Kunnioituksemme ja kiitollisuutemme ovat suuret, mutta konkreettista apua tarvitaan totta kai myös.

Tämä esitys koskee vuosien 1939—1945 sotainvalidien vuokrien korvaamista. Jokainen sotaveteraanien hyväksi tehty teko on tarpeellinen, kuten tämä. Kun otetaan huomioon jäljellä olevien veteraanien määrä, niin mielestäni heille voitaisiin korvata palveluasumisen kustannukset riippumatta siitä, onko heillä sodissa syntynyttä invaliditeettia vai ei. Lisäksi tulisi huomioida myös YK:n rauhanturvatehtävissä vammautuneet henkilöt.

Sotiemme veteraanit turvasivat itsenäisyytemme, emmekä saa koskaan unohtaa sitä. Muistojen ja veteraanien perinnön vaaliminen jatkuu senkin jälkeen, kun viimeiset veteraanit ovat jo poistuneet keskuudestamme.

Kylmän sodan aikana veteraaneja ei valitettavasti kohdeltu tarpeeksi arvostavasti, osin johtuen tietysti vallinneesta ulkopoliittisesta ilmapiiristä. Muistan nuorena tyttönä ja koululaisena ollessani, että kun kuunteli radiota tai katseli joitakin televisio-ohjelmia, niin tuli kummallinen olo, koska jotenkin niistä paistoi ihmeellinen asenne. Eli veteraanit tunsivat osaksi olevansa väärässä paikassa olleita, elikkä heitä jopa syyllistettiin, että miksi sinne menitte. Muistan myös oman isäni, joka haavoittui kolmeen eri otteeseen ja oli sodassa. Hän ei saanut koskaan sitä julkista hyväksyntää, mitä veteraaneille olisi silloin kuulunut, koska se tapahtui vasta joskus 80-luvun lopulla, kun jalkaväenkenraali Ehrnrooth toi asiat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

enemmän julkisuuteen. Onneksi kohtelu on myöhemmin huomattavasti parantunut ja asiat ovat muuttuneet.

Veteraaneja on vuoden 2024 alkaessa vielä joukossamme noin 2 000, sotainvalideja noin 400. Veteraaniemme keski-ikä on yli 99 vuotta, ja useat kymmenet heistä ovat saavuttaneet kunniakkaan sadan vuoden iän. Veteraanien puolisoita ja leskiä sekä soteleskiä on noin 6 500. Velvollisuus auttaa ja olla kiitollinen koskee tietysti yhtä lailla heitäkin, unohtamatta miinanraivaajia ja sotaorpoja. Kotirintaman uhraukset olivat myös erittäin suuret.

On siis tärkeää varmistaa, että myös tulevat sukupolvet tuntevat itsenäisyytemme historian, siis sen, mitä vapautemme on vaatinut. Veteraanijärjestöjen toiminta loppuu ja siirtyy perinneyhdistyksille. Pitää taata, että perinneyhdistyksillä on mahdollisuus toimia tulevaisuudessakin, ja perintö on tietoisesti myös kaikilla jälkipolvilla. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

18.16 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sotilasvammalakia siten, että vuosien 1939—1945 sotien johdosta vahingoittuneelle tai sairastuneelle, laitoshoitoon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin myös vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella. Tämä lakiesitys on hyvä, mutta kuten asiantuntijalausunnoista käy ilmi, muun muassa Pirkanmaan hyvinvointialue on nostanut täällä esiin myös muut sotiemme veteraanit, ja tätä esitti myös Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue.

Kysyisin teiltä, ministeri, mitä tälle asialle voisi tehdä, koska jos sotiemme invalideja on ehkä kuitenkin se 400—500 tällä hetkellä, niin miten sitten ne kaikki muut, jotka jäävät tämän asian ulkopuolelle? Haluan nostaa esille myös sodissa mukana olleet, sodista ja sodasta kärsineet sotaorvot, pikkulotat, lotat, rintamaveteraanien puoliset, lesket ja sotelesket, heidän palveluidensa saatavuuden, johon liittyy myös kotipalvelu, laitoshoido ja kuntoutus. Ja toki myös sotiemme orvot eli sotaorvot haluan nostaa esille.

Ministeri, mainitsitte tuossa myös rauhanturvaajat, ja ymmärsin näin, että rauhanturvaajat ja varusmiehinä palvelusta suorittaessa vammautuneet tai vapaaehtoispalvelun suorittaneet naiset eivät kuulu tämän lain piiriin. Emme saa unohtaa heitä. Tein vuonna 2018 lakialoitteen sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta silloin, kun asevelvollinen menehtyy tai vammautuu vakavasti. Olen hyvin iloinen siitä, että lakialoite meni aikoinaan läpi.

Sota on lähempänä meitä kuin koskaan ennen. Sota on Euroopassa. Euroopassa on tällä hetkellä paljon sotainvalideja. Siellä on soteleskiä, sotaorpoja, heitä tulee myös tänne Suomeen meidän luoksemme, ja me heitä autamme kaikin mahdollisin keinoin. On tärkeää, että humanitäärinen apu jatkuu ja myös täällä Suomessa ihmiset saavat hyvää hoitoa, esimerkiksi nämä Ukrainan uhrin juurikin.

Mutta kysyisin teiltä, miten muiden sodassa mukana olleiden — sota koskettaa kaikkia — tilannetta voidaan parantaa tämän lakiesityksen myötä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

18.19 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys sotilasvammalain muuttamiseksi. Vuosien 1939—1945 sotiemme johdosta vahingoittuneelle tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

sairastuneelle, laitoshoidon oikeutetulle sotainvalidille korvattaisiin jatkossa myös vuokran osuus asumispalveluissa Valtiokonttorin harkinnan perusteella.

Arvoisa puhemies! Tämä ehdotus perustuu palveluntarjoajien vähenemiseen, minkä vuoksi sotainvalidien mahdollisuus päästä laitoshoidon Valtiokonttorin maksusitoumuksella on heikentynyt monin paikoin Suomea. Palveluverkko on harventunut erityisesti maan itäisissä osissa, joiden ongelmista on tänään keskusteltu eduskunnassa muissakin yhteyksissä.

Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on kannatettava ja varsin tarpeellinen. Ellei lakimuutosta tehtäisi, uhkasi monia sotainvalideja siirtyminen laitoshoidon kauas nykyiseltä kotipaikkakunnaltaan tai vaihtoehtoisesti palveluasumisen vuokran maksaminen omasta kukkarostaan. Nykyisessä laissa on nimenomaan säädetty, ettei vuokran osuutta sotainvalidien palveluasumisessa korvata, ja tämä kirjaus on nyt tällä hallituksen esityksellä tarkoitus muuttaa.

Arvoisa puhemies! Esityksen perusteluissa on todettu sotainvalideja olevan tällä hetkellä elossa noin 300 henkilöä, ja heidän keski-ikänsä on noin 93 vuotta. Tätä mainittua keski-ikää alentavat osaltaan lapsena sodan vuoksi vammautuneet henkilöt. Elossa olevien sotaveteraanien keski-ikä on jo selvästi korkeampi, lähes 100 vuotta, kuten edustaja Elomaa tässä edellä totesi. Laitoshoidossa sotainvalideista asuu runsas kolmannes, ja vuotuinen poistuma veteraanien joukosta on tällä hetkellä heidän ikäjakaumastaan johtuen erittäin suuri, mikä on tietysti hyvin valitettavaa.

Arvoisa puhemies! On täysin perusteltua ja aiheellista, että kaikille sotainvalideille taa-taan tarvittavat palvelut heidän elämänsä loppuun asti, mihin tämäkin lakiesitys tähtää. Sotainvalidit ja sotaveteraanit kokonaisuudessaan ovat ansainneet sen, että heidän palvelunsa turvataan. Suomi on kiitollinen kaikille veteraaneillemme. Esitän siitä heille tässä kiitokseni. Arvoisa ministeri, kiitos myös teille ja koko hallitukselle tästä hyvästä lakiesityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savola.

18.22 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuo, mihin edustaja Savio päätti, että jokainen veteraani ansaitsee kiitoksen: se on juuri näin.

Tärkeä esitys, ja hyvä, että jokaisesta sotainvalidista myös tältä osin huolehditaan. Oikeastaan kysymykseni vastuuministerille onkin, että kun näitä ei enää ole montaa sataa — noin kolmisensataa — sotainvalidia Suomessa, mutta veteraaneja nyt kuitenkin on vielä hieman suurempi määrä, puhutaan muutamasta tuhannesta, niin missä vaiheessa tällainen vastaava esitys voitaisiin saada koskemaan myös sotaveteraaneja?

Siellä on taustalla monenlaisia sodassa tulleita henkisiä vammoja, ja he tekivät valtavan uhrauksen silloin myöskin sodassa taistellessaan Suomen puolesta. Ja sen vuoksi olisikin ehkä tässä tilanteessa syytä myös keskustella siitä, että kaikki nuo, koko sotaveteraanisukupolvi, sotainvalidit luonnollisesti ja erittäin tärkeänä osana mukaan lukien, pääsisivät näitten samojen palveluiden piiriin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kalmari.

18.23 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tähän kohtaan on hyvä nostaa myöskin se asia, että ihan kaikki, jotka ovat sodassa Suomea palvelleet ja itsenäisyytemme

Pöytäkirjan asiakohta PTK 10/2024 vp

turvanneet, eivät ole saaneet vielääkään rintamamiesstatusta. Meillä on sellaisia veteraaneja joukossa, jotka jostain epäselvyyksistä johtuen ovat tästä tilanteesta joutuneet koko elämänsä kärsimään ja ovat väsyneet omaa oikeutta hakemaan. Mielestäni olisi oikein ja kohtuullista oikeudentunnon vuoksi korjata myöskin tämä asia, joka ei koske kovin monia kymmeniä ihmisiä Suomessa, mutta niitä, joita se koskee, se ottaa syvältä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten ministeri, olkaa hyvä.

18.24 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olemme paljon velkaa sotainvalideille, sotaveteraaneille ja kaikille sodan kokeneille sukupolville, ja siksi tästä kiitollisuudesta ja kunnianosoituksesta veteraani-asioita on edistetty eduskunnassa laajalla yhteisellä työllä, joka on kattanut kaikki eduskuntaryhmät — viimeisimpänä rintamalisän korotus ja nyt sitten tämä lakiesitys, joka sai alkunsa veteraanijärjestöjen tapaamisesta. He toivat sen kiireellisen huolen ja itse asiassa ihan valmiin pykälänäkemyksenkin, että minkä tyyppistä muutosta tarvittaisiin, jotta tähän muuttuneeseen tilanteeseen voitaisiin reagoida. Se valmisteltiin nopeana ja kiireellisenä asiana ministeriössä, ja tätä työtä halutaan sosiaali- ja terveysministeriössä myöskin jatkaa.

Tapasin taannoin juuri rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan jäseniä, ja siinä käytiin keskustelua näistä tulevista kehittämistarpeista. Toivon, että tätä jatkotyötä ja näitä kysymyksiä, jotka tässäkin salissa on tänään noussut, voitaisiin käsitellä hyvällä yhteistyöllä myöskin jatkossa ja viedä eteenpäin muutoksia, jotka osoittavat sen kunnioituksen sotiemme veteraaneille ja sodan kokeneille sukupolville, jonka he ehdottomasti ansaitsevat.

Varmasti myös viimeaikaiset tapahtumat Euroopassa, sota Ukrainassa ja Venäjän raaka hyökkäys sinne, ovat nostaneet pintaan auttamishalun ja tuoneet esiin myös sen, että Suomi samaistuu näihin kokemuksiin ja tukee Ukrainaa kaikin tavoin, ja osoittaa myös sen, että me Suomessa emme ole unohtaneet, vaan pidämme huolta sodan kokeneista sukupolvista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.